

De Persoonsnamenstudie in 1956

door K. ROELANDTS

In aansluiting bij de vorige jaren werd de bibliografie van de Nederlandse antroponymie voortgezet, door de publikatie van het overzicht over 1955 in deze *Handelingen* (zie nr. 17).

Voor het eerst kunnen wij nu wijzen op een belangrijke studie over het juridisch aspect van de naamgeving, door B. H. D. HERMESDORF en S. J. FOCKEMA ANDREAE geschreven naar aanleiding van een Amsterdams symposium (nr. 1).

Het historisch onderzoek van onze namen-schat (1) werd andermaal bevorderd door bijdragen van J. LINDEMANS, over *Haket* en *Johannes* (nr. 8), en O. LEYS, over oude voorbeelden van vokaalbreking en stemband-

(1) Bij de reeks van onuitgegeven antroponymische verhandelingen (zie laatst *Bibl.* 1955, blz. 201-202 n.) zijn voor 1956 de volgende te voegen :

F. DEBRABANDERE, Studie over de Kortrijkse persoonsnamen en vooral de patroniemen, voorkomend in de stadsrekeningen en de wezerijregisters, van het einde der 14^e en het begin der 15^e eeuw. Lic. Leuven, 1956 (Bekroond in de Universitaire Wedstrijd 1955-1956, verschijnt in de reeks Werken van de Kon. Com. Top. Dial.).

X. DEKEYSER, Middelnederlandse persoonsnamen in de cijnsgebieden Kampenhout en Erps (1321-1499). Lic. Leuven, 1956.

P. OSTYN, Persoonsnamen uit het St.-Pietershospitaal Brussel (1259-1530). Lic. Leuven, 1956.

occlusief (nr. 7). Ondergetekende zoekt naar de oorsprong en de ontwikkeling van bepaalde diminutief- en augmentatief-formaties (nr. 16), terwijl V. VERSTEGEN (nr. 18), L. LAEVAERT (nr. 4) en P. JANSSENS (nr. 3) over persoonsnamen van Waasland schreven. Over de namen van vondelingen verschenen, benevens een tweede opstel van de hand van L. DE MAN (nr. 10), een aantal kortere artikels van P. LINDEMANS (nr. 10), O. LEYS (nr. 34), M. SCHÖNFELD (nr. 42); zie ook nr. 51.

Met betrekking tot het modern materiaal wordt, onder toezicht van H. J. VAN DE WIJER en steller dezes, te Leuven steeds voortgewerkt aan de samenstelling van het Repertorium der Belgische Familienamen, steunend op de bulletins der laatste volkstelling (1947). Daartoe moesten vooreerst de bovenste stroken van de bulletins afgesneden worden, dan kon men de daarop voorkomende namen per gemeente alfabetisch rangschikken en in lijsten overtypen (1). Wat het Vlaamse landsgedeelte betreft, is dat voorbereidend werk thans voltooid voor het arrondissement Leuven; behoudens enkele gemeenten, ook voor het arrondissement Hasselt. Voor de bewerking van het Romaanse landsdeel heeft O. JODOGNE van meet af grote belangstelling getoond. Hij is er intussen in geslaagd, een eerste deel te publiceren, dat in hoofdzaak de familienamen van het arrondissement Nijvel bevat (zie blz. 494). In de eerste plaats geldt het dus eenvoudig de publikatie van materiaal. Daarentegen blijft J. VAN OVERSTRAETEN zich inspannen voor een verklarend woordenboek der Belgische familienamen (nr. 15) en schreef A. HUIZINGA zo maar ineens een „Encyclopedie van voornamen” (nr. 2)! Vraag-

(1) In Nederland was de toestand veel gunstiger. Daar kreeg het Bureau voor Naamkunde de gehele verzameling in alfabetische volgorde per gemeente te Amsterdam toegezonden. Zie beneden, nr. 11, en *Bibl.* 1949, blz. 239-240.

stukken van spelling werden behandeld door J. LEENEN (nr. 5), hedendaagse toenames door P. B. DE MEYER en B. BOEL (nr. 13).

Het onderzoek van de persoonsnamen werd in de andere taalgebieden tijdens het afgelopen jaar niet minder druk beoefend. Daarvan getuigen ten overvloede de lijsten die eerlang in *Onoma* zullen verschijnen. Speciaal wijzen wij in dit verband op het voortgezet bibliografisch werk van É. LEGROS en J. HERBILLON, over het Waalse taalgebied (zie blz. 492), van P. ANDERSEN over Skandinavië (blz. 496) en E. C. SMITH over de Engelstalige antroponymische produktie (blz. 496). Een nuttig werkinstrument, ook voor de Nederlandse naamkunde, is het register op het Franstalig deel van de eerste 25 jaargangen van de *Handelingen*, samengesteld door A. GOOSSE (blz. 492); de korresponderende indices op de bijdragen van Vlaamse zijde zijn nog niet klaar. Onder de grotere bijdragen, die in het buitenland zijn verschenen, verdienen bijzondere aandacht de publikaties van de Zweedse romanist O. BRATTÖ (blz. 492 v.), de studie van H. DITTMAYER over de zgn. imperatief-namen in Duitsland en omgeving (blz. 494), het nieuwe boek van de befaamde anglist E. EKWALL (blz. 496), het vergelijkend onderzoek van bepaalde antroponymische formaties door de Deen K. MØLLER (blz. 497). In de Verenigde Staten publiceerde E. C. SMITH een eerder vulgariserend woordenboek van Amerikaanse familienamen (blz. 497) en wijdde H. S. LUCAS een omvangrijk werk aan de Nederlandse inwijking in Noord-Amerika gedurende de laatste 150 jaar (blz. 496).

* * *

1. B. H. D. HERMESDORF -S. J. FOCKEMA ANDREAE,
Naam en Recht (Bijdr. en Med. Naamkunde-Com. IX).

Amsterdam, 1956. Mede verschenen in de Leuvense reeks *Nom. Geo. Fla., Stud. VIII. Brussel*, 1956.

Tekst van twee symposium-lezingen, met verslag van de erbij aansluitende gedachtenwisseling (blz. 53-54). Onder de titel „Recht en Naam in de Middeleeuwen” onderzoekt H. in welke mate het middeleeuwse recht en rechtsleven dwong tot het geven en gebruiken van persoonsnamen : tegenover gevallen waarin de personen met name genoemd worden, staan er andere waarin vage aanduidingen als „een man”, „een vrouw” enz. blijkbaar konden volstaan. De verklaring van die „onaandoenlijkheid voor namen” wordt gezocht in de aard van het middeleeuwse recht en de psychologie van de middeleeuwer.

In de tweede lezing handelt F. A. over „Algemeen Naamrecht”, de juridische betekenis van de naam in ruime zin genomen (ook plaatsnaam, handelsnaam enz.). Vooral wordt gewezen op het geldende Nederlandse recht ter zake, de bevoegdheid en de plicht tot naamgeving, vrijheid en beperking, houding van kerkelijk en wereldlijk gezag, de rechtsbescherming der namen, enz.

2. A. HUIZINGA, Encyclopedie van voornamen. Een vraagbaak over de afkomst en betekenis van onze Nederlandse en Vlaamse voornamen. *Amsterdam*, 1956, 278 blz.

Volkomen onwetenschappelijk. Als materiaal is interessant een lijst van 1894 op de Ned. Antillen gebruikelijke voornamen, blz. 241-278 [med. BLOK]. Vgl. de „vraagbaak” van fin., waarover *Bibl. Psn.* 1955, nr. 5.

3. P. JANSSENS, Familienamen uit Haasdonkse archivalia (Bibliotheca Wasiana 18). *St.-Niklaas*, 1956, geciclostileerd.

Nadere gegevens kunnen wij hierover niet mededelen.

4. L. LAEVAERT, *St.-Niklaas in 1705*, I. Het dorp ; II. Het land. *St.-Niklaas*, 1956, geciclostileerd.

De in maart 1957 overleden S., die een ijverig liefhebber was, bewerkte een „Status animarum” van *St.-Niklaas* uit 1705. Behoudens een statistische bewerking, naar de frekwentie, van 3189 persoonsnamen die in alfabetische volgorde worden medegedeeld voor het dorp, en van 3179 persoonsnamen voor het land, vindt men in dit repertorium lijsten van straten, met het aantal huizen, met de beroepen die er worden uitgeoefend, met de herbergen, enz.

5. J. LEENEN, Een Belgische afwijking in de schrijfwijze van de geslachtsnamen met een „aanloop”. *Med. Ver. naamk. XXXII* (1956), 65-76.

Tekst van een lezing (zie *Com. top. XXX* (1956), 4) over de spelling van onze fn. met voorzetsel en/of lidwoord (*van, de* enz.).

Vgl. ook *Bibl. Psn.* 1955, nr. 43; 1954, nr. 30 en de vroegere overzichten.

6. O. LEYS, Beschouwingen bij A. Bach, Deutsche Namenkunde I. Die deutschen Personennamen. *Med. Ver. naamk.* XXXII (1956), 77-83.

Vergelijkt Nederlandse en Westvlaamse toestanden met betrekking tot de betoning, de vorm van de nominatief (vrouw. -e/-) en van het patroniem (nom./gen.), de suffixen (ook de wvla. „Movierung” met gen. -s, resp. -(n)ege), de keuze van de voor-naam, enz.

7. O. LEYS, Sporen van vokaalbreking en stembandocclusief in de Zuidnederlandse naamkunde. *Com. top.* XXX (1956), 45-62.

Zie *Bibl. Pln.* 1956, nr. 5. Betreft de vormen *Boid-/Beid-/Buyd-/Boyed-* (bij Boudwin), *Noied/Neued* (Arnoud), *Brigts = Brits, de huytere = de hoitere* „houthakker” enz.

8. J. LINDEMANS, Haket en andere oude diminutiefvormen van Johannes. *Med. Ver. naamk.* XXXII (1956), 105-112.

Aan de hand van een rijke historische dokumentatie worden heel wat vla. en rom. hypokoristika van *Johannes* samengebracht en geïdentificeerd, ook zulke welke al vroeg met *Jacobus/Jakeme* werden verward (*Jake* en afleidingen). Wellicht behoren hierbij ook de appellatieven *jak*, fra. *jacquet*, eng. *jack, jockey, yankees* enz.

Een samenvatting van deze lezing verscheen in *Com. top.* XXX (1956), 5-6.

Een andere lezing, over „Latijnse invloed op onze voor-namen”, werd samengevat in *Kon. Vla. Ac., Versl. en med.* 1956, 640.

9. J. LINDEMANS, Van meiseniersbloed. *E. S.-Br.* XXXIX (1956), 257-272, 339-352, 433-436.

Vervolg en slot van de publikatie genoemd in *Bibl. Psn.* 1955, nr. 9, gaande van *Thoen* tot *Wuitens*.

De volledige dokumentatie, verspreid over 13 jaargangen van *E. S.-Br.* XXVII (1944)-XXXIX (1956), werd thans samengebundeld in een boek van 250 blz. (*Brussel*, 1956). Het is in de eerste plaats bestemd voor de familiekundigen, maar ook de antroponymisten zullen in de ca. 10.000 namen van Brabantse meiseniers (15^e-18^e eeuw) interessant studie- en vergelijkingsmateriaal vinden.

Het boek werd o. m. besproken in *Ndl. Leeuw* LXXIII (1956), kol. 413-414 (door W. W. VAN VALKENBURG) en in *Biek.* LVII (1956), 348.

10. L. DE MAN, Vondelingen en hun naamgeving II. *Med. Ver. naamk.* XXXII (1956), 15-47.

In aansluiting bij de belangrijke studie, besproken in *Bibl. Psn.* 1954, nr. 12, worden hier volgens hetzelfde plan een aantal Brusselse vondelingnamen (17^e-18^e eeuw) systematisch geordend en onderzocht. Beide opstellen verschenen samen, onder dezelfde titel, als nr. VII in de reeks *Anthroponymica (Leuven-Brussel, 1956)*.

Over „Namen van vondelingen te Brussel” in de jaren 1671-1672 schreef bovendien P. LINDEMANS, in *E. S.-Br.* XXXIX (1956), 304-306 : hier worden o. m. voorbeelden gegeven van willekeurige benoeming naar plaatsnamen, wat aantoonde dat een geografische fn. niet noodzakelijk wijst op plaats van herkomst of verblijf.

11. P. J. M[EERTENS], De registratie der Nederlandse familienamen. *Med. Ver. naamk.* XXXII (1956), 157-163.

Technische gegevens over de aard, de omvang en de opberging van de dokumentatie der volkstelling 1947, met plan en mogelijkheden voor doelmatige bewerking. Zie ook in *Onoma* VI (1955/56), 124-125 het verslag over de lezing van Id. te Groningen.

12. J. A. MEIJERS- -J. C. LUTINGH, Onze voornamen. Zie *Bibl. Psn.* 1955, nr. 12.

Rec. J. LEENEN, *Ts. Levende Talen* XXII (1956), 168-169.

13. P. B. DE MEYER- -B. BOEL, Folklore uit Baardegem. *Land v. Aalst* VIII (1956), 265-282.

Studie van de moderne toenames, die in de dorpsgemeenschap gebruikt worden in plaats van de officiële namen. Het materiaal verschaft enkele interessante bijzonderheden, maar wordt op vrij onbeholpen wijze voorgesteld : te veel herhalingen, storende zetfouten, verward.

14. H. J. MOERMAN(†), Nederlandse plaatsnamen. Zie *Bibl. Pln.* 1956, blz. 432.

De inleiding bevat een kort overzicht van de geschiedenis der persn. en een lijst van de oudste antroponiemen die voor de verklaring van pln. betekenis kunnen hebben.

15. J. VAN OVERSTRAETEN, Wat betekent mijn familienaam? LXXIII-XCVI. *Toer.* XXXV (1956), 25, 54, 82, 117, 149, 184, 224, 260, 297, 334, 370, 437, 497, 540, 571, 596, 622, 650, 672, 702, 736, 765, 805, 838.

Vervolg van de verklarende lijsten, waarover laatst *Bibl. Psn.* 1955, nr. 14. Thans gaat het over de fnn. van *Boutreur* tot *Brusselle*, met aanvullingen op het vroeger verschenen deel. Ook hier wordt blijk gegeven van vlijt en toewijding, maar nieuwe positieve bewijzen hoeft men er niet te zoeken.

16. K. ROELANDTS, *Augmentativ, Diminutiv und Zugehörigkeit im Lichte der Namengebung. Rhein. Viert. XXI (1956) = Festschr. A. Bach II, 110-124.*

Gedeeltelijke bewerking van een lezing (zie *Com. top. XXX (1956), 6*) over de betekenis-ontwikkeling van suffixen als *-in, -er, -man*. Met een beperkte keuze van oud en nieuw materiaal, ontleend aan naamgeving en dialect, wordt aangetoond hoe verschillende problemen uit de taalgeschiedenis, vooral met betrekking tot de woordvorming, kunnen verhelderd worden door grondiger studie van de vertrouwelijke, inz. affektieve, taal door de eeuwen heen. Vooral de antroponymie maakt het thans mogelijk de kinder- en huistaal historisch-vergelijkend (natuurlijk ook synchronisch) te bestuderen.

17. K. ROELANDTS, *De persoonsnamenstudie in 1955. Com. top. XXX (1956), 201-217.* Afzonderlijk in de reeks *Bijlagen* van het Instituut voor Naamkunde te Leuven, nr. 48.

Vervolg van de jaarlijkse bibliografie der Nederlandse antroponymie, met beknopte bespreking van de belangrijkste publicaties uit het buitenland.

18. V. VERSTEGEN, *De plaats- en persoonsnamen te Lokeren volgens het kohier van de 100^e penning van 1569. Hand. Znl. Maatsch. taal- en lett. en gesch. X (1956), 71-80.*

Op blz. 77-80 worden de antroponiemen besproken: allerhande namen op *-man* en *-aert*; afwisseling *vander/ver, vanden/van*, vormen met of zonder voorz. of lidw.; frekwentie van mannelijke en vrouwelijke doopnamen; bijnamen.

Allerhande **bijzondere vraagstukken** en afzonderlijke namen of naamvormen worden behandeld in de volgende bijdragen:

19. H. BANENS, *Maastrichtse familie- en huisnamen. Limb. Leeuw III (1954/55), nr. 4.*

20. J. COENEN, *Wie was dan Hubrecht van Eyck? Limburg XXXV (1956), 1-18.*

Voortzetting van de discussie, waarover laatst *Bibl. Psn. 1954, nr. 11*. Zie ook J. COENEN, *De kinderen van Hubrecht van Eyck. Wet. tijd. XVI (1956), kol. 425-428.*

21. B. VAN DAM, *Waarom heten die van Eerde „Ooivers“? Brab. heem VIII (1956), 150.*

Wegens het uitmoorden van een ooievaarsnest.

22. J. DAS, Naamsverandering door verhuizing. *Gens Nostra* 1956, 154-155.
Geeft voorbeelden uit de Achterhoek [med. BLOK].
23. J. VAN ES, De Ronsenaar en zijn „Iapnamen”. *Oost-Vlaanderen* IV (1955), 104.
Vgl. *Bibl. Psn.* 1955, nr. 27 en bovendien P. GORISSEN, De Slekkentrekkers van Ronse. *O. K. Ronse* 1953-1955, 23-35 (waarover *Ovla. za.* XXXI, 1956, 66).
24. H. B. M. ESSINK, Voor- en roepnamen. *Met Ganser Trou* VI (1956), 158-160, 165-166.
Overzicht van de naamgeving in Noord-Brabant van de 15^e eeuw tot heden [med. BLOK].
25. R. FONCKE, Van Mechelse ruziemakers. *Kon. Vla. Ac., Versl. en med.* 1956, 63-90.
Hun namen worden besproken op blz. 74-75, 79-81.
26. J. GRAULS, De lei verdringt de schalie. *De Standaard* 17/3/1956, blz. 7.
Bespreekt ook een aantal fn. ontleend aan het beroep van dakdekker. Dit opstel werd intussen herdrukt in de bundel: Hoe het werd en hoe het moet zijn (uitg. Davidsfonds. *Leuven*, 1957, blz. 51-56), waarover in het overzicht van volgend jaar meer zal gezegd worden.
27. L. GROOTAERS, Dialectisch kleingoed. Zie *Bibl. Psn.* 1955, nr. 30.
Naar aanleiding hiervan noemt J. L. PAUWELS in *Com. top.* XXX (1956), 108 nog een voorbeeld uit Herentals: *rossen Dore* < *A la Rose d'Or*.
28. R. HAESERIJN, Mnl. bul. *Kon. Vla. Ac., Versl. en med.* 1956, 225-230.
Geeft voorbeelden van vla. persn. met *bul* en *stier*, vergelijkt *bul-pln.* uit DE FLOU en besluit tot synonymie van beide woorden aldaar (1).
Over *bolle*, var enz. in 't Noorden, schreven J. NAARDING en K. HEEROMA in *Driemaand. bladen* VIII (1956), 57-66, 103.
29. H. JAMAR, Hoe de Heppenaren aan de naam „Heikappers” kwamen. *Limburg* XXXV (1956), 255.
30. H. H. KNIPPENBERG, Waarom heetten die van Leende „Blazen”? *Brab. heem* VIII (1956), 43.
31. Ch. LAMBOTTE, Quel prénom lui donner? 500 prénoms chrétiens. *Bruxelles*, 1956, 104 blz.
Nadere gegevens ontbreken; wij hebben de publikatie niet kunnen inzien.

(1) In *Hand. Znl. Maatsch. taal- en lett. en gesch.* X (1956), 150 verscheen een beknopte samenvatting van de lezing, door R. HAESERIJN gehouden, over: De Engelse namen in het Liber inventarius van de St.-Pietersabdij te Gent (1281).

32. R. LAMBRECHTS, De Zandboeren van Keerbergen en Tremelo. *E. S.-Br.* XXXIX (1956), 330-333.
In verband met de spotnamen, naar J. CORNELISSEN.
33. O. LEYS, Uit de Westvlaamse antroponymie. *Med. Ver. naamk.* XXXII (1956), 120.
Noemt oude en jongere voorbeelden van vrouwelijke toenames met gen. -s gevormd uit mannelijke : type *Maria Degrootes*/*Jef Degroote*.
34. O. LEYS, Een Westvlaamse vondelingennaam. *Med. Ver. naamk.* XXXII (1956), 155.
Betr. *Michel Barak*, ca. 1918 gevonden bij een barak-kapel toegewijd aan de H. Michael.
35. A. VAN LUL, De Hondrefretters van Vorst. *E. S.-Br.* XXXIX (1956), 164-165.
Verklaring van de spotnaam, met lied. Ook de Bomenaars heten zo (ter herinnering aan de eerste wereldoorlog?).
36. L. C. MICHELS, Stalpaard. *N. taalgids* XLIX (1956), 337-338.
Ook over de familienaam. Zie voorts R. HAESERIJN, De toenaam Stalpaart. *N. taalgids* L (1957), 137-140, waar bovendien gewezen wordt op de oude bijnamen *Stolpart*, *Stupart*.
37. S. J. VAN DER MOLEN, Jarfke, Johannes en Tryntjen in Friesland. *Volkskunde* XIII (1954), 16.
38. R. T. MUSCHART, Familienamen genoemd naar erven. *Gene Nostra* 1956, 133-137.
Vele voorbeelden uit de Achterhoek [med. BLOK].
39. E. N., Dokter Koeckoeck. *Biek.* LVII (1956), 93.
Koeckoeck en *Koekepoerre* als bijnamen van geneesheren, die steeds dezelfde remedie toepassen.
40. H. ODINK, Namen. *Driemaand. bladen* VIII (1956), 68.
Een dozijn voorbeelden, uit Eibergen, van het type *Gèriet van Bet van Gait van Cobe* enz.
41. E. PLATZ, Pourquoi David de Bourgogne porte-t-il un nom tiré de l'Ancien Testament? *Annales de Bourgogne* XXVIII (1956), 117-118.
Naar aanleiding van het opstel, genoemd in *Bibl. Psn.* 1955, nr. 50.
42. M. SCHÖNFELD, Een moderne vondelingennaam. *Med. Ver. naamk.* XXXII (1956), 163.
Betr. *Mirjam van de Berk* (1954); ook wordt gewezen op het bekend literair voorbeeld *Klaasje Zevenster*.
43. C. H. SLOOTMANS, Geene. *Ndl. Leeuw* LXXIII (1956), kol. 25.
Verwerpt ten onrechte de gelijkheid *Gene(n) = Gerart*, steunend op *Coelgenen* : „Dit is bewezen een samenvoeging te zijn van... *Nicolaas-Genesisius*”. Het bewijs wordt echter niet gegeven. Is het zo, dan heeft men voortaan met twee mogelijkheden rekening te houden. Het ene sluit het andere niet uit.

44. W. E. SMELT, Een eigenaardig voorbeeld van naamsverandering. *Ndl. Leeuw LXXIII* (1956), kol. 205.
„Hemme Hendriks, Hemme Hendrik Fokkem en Hendrik Fokkens (Fockens) één en dezelfde persoon”, a° 1767-1840.
45. C. THEYS, Enkele persoons- en plaatsnamen te Brussel. *E. S.-Br. XXXIX* (1956), 333.
Een paar excerpten uit de 18e eeuw.
46. C. THEYS, De H. Genesisus, patroon van de parochie St. Genesis-Rode. *E. S.-Br. XXXIX* (1956), 213-217.
Als voornaam komt *Genesisus* daar weinig voor. J. LINDEMANS leidt eruit af de Antw. fn. *Geniets* en bespreekt de pln. *Sint-Denijs*/fra. *Saint-Genois*, vergeleken met *Dillis*/*Gillis*.
47. C. THEYS, De St. Petermannen van Leuven. *E. S.-Br. XXXIX* (1956), 167.
Met interessante excerpten van 1405-1406.
48. J. J. UILENBERG, De Staphorster Wasschebalie. *Driemaand. bladen VIII* (1956), 56.
Verklaart de fn. anders dan J. N., *Bibl. Psn.* 1955, nr. 36.
49. A. V[IAENE], Oude muntnamen. *Biek. LVII* (1956), 353-359.
Voorbeelden van persoonsnamen in muntnamen.
50. W. DE VRIES, Homman. *Brab. Leeuw* 1956, 161-167 [med. BLOK].
51. X., Vondelingnamen. *Biek. LVII* (1956), 30, 191-192, 213.
Betreft *Block*, *Bonaventure*, *Vander Santen*, *Van Schouwburg*(1).

Ten slotte moge hier verwezen worden naar enkele publicaties van antroponymisch **materiaal** en een paar andere uitgaven, die in een of ander opzicht nuttig kunnen zijn bij de studie van de Nederlandse persoonsnamen. Volledigheid is hier natuurlijk uitgesloten. Zo werden, met betrekking tot de **familiekunde**, de genealogische tijdschriften in het algemeen niet geëxcerpeerd (2).

J. H. BEKOUW, De emigratie uit Belle, Poperingen en Hondshoo-

(1) Voor de gewestelijke radio Kortrijk antwoordt L. PEENE regelmatig op de vraag: Wat betekent uw naam? Hij doet het op een wijze die veel belangstelling wekt, in de aard van zijn vulgariserende artikelen, waarover *Bibl.* 1954, blz. 355.

(2) Naast de *Tablettes des Flandres* en de *Tablettes du Hainaut* (II, 1956), verschenen nu ook de *Tablettes du Brabant* I (1956) en *Brabantica* I (1956). Zie over deze twee Brabantse tijdschriften — waarbij nog komen de *Cahiers bruxellois* I (1956)! — *E. S.-Br. XXXIX* (1956), 336-337.

ten tijdens de Spaanse Overheersing. *Jaarb. geneal.* X (1956), 107-151.

Vervolg van de bijdrage, genoemd in *Bibl.* 1955, blz. 209.

F. BLOCKMANS, Les Lombards à Anvers à la fin du XIVe siècle. *Tablettes du Brabant* I (1956), 229-285.

Zie hierover *Bijdr. gesch. Ndl.* XI (1956), 373.

J. DE CUYPER, Grafzerken uit de 14e eeuw in de Duinenabdij te Koksijde. *Biek.* LVII (1956), 139-142.

Vermeldt enkele persoonsnamen. Zie in dit verband ook ID., Margareta Ghois van Keiem. *Biek.* LVII (1956), 211-213.

J. DELBAERE, De familie Rodenbach sedert 1749. *Toer.* XXXV (1956), 420-424.

H. VANGASSEN, Het ambacht der blauwververs en garentwijnders te Aalst in de XVIIIe eeuw. *Land v. Aalst* VIII (1956), 164-169.

A. VAN GEERTSOM, Hoofdeijnsboek der eijnsen van het Land van Waas toebehorende aan de St. Michielsabdij te Antwerpen. *De Schakel* XI (1956), 113-127.

Aansluitend bij de bijdrage, genoemd in *Bibl.* 1953, blz. 197, worden hier nogmaals excerpten gepubliceerd uit het „algemeen hoofdeijnsboek van het Land van Waas”, waarvan de inhoud vooraf wordt gegeven op blz. 110-112. Het betreft persoonsnamen uit de 16^e-17^e eeuw, in genealogisch verband.

J. GRAUWELS- H. BAILLIEN, Een poortelijst van Tongeren 1487-1509. *Land v. Loon* XI (1956), 91-96.

Bevat 134 persoonsnamen, in alfabetische volgorde gepubliceerd ter aanvulling van het poortboek van 1645-1794, waarover *Bibl. Psn.* 1947, nr. 1.

M. GYSSELING, Inventaris van het adelsarchief Piers van Raveschoot. *Brussel*, 1956.

Rec. P. GORISSEN, *Rev. hist. eccl.* LII (1957), 598.

X., *Bijdr. gesch. Ndl.* XI (1956), 339-340.

Belangrijk voor de familie Piers en haar bezittingen en voor een 40-tal aanzienlijke families uit het graafschap Vlaanderen.

A. MALCORPS, De Van Landwyck-stam uit Landwijk en uit Mechelen. *Limburg* XXXV (1956), 184-188, 302-304.

Van dezelfde schr. ook : De Van Marsenille-stam uit Masnil en Borlo. *Ibid.*, 215-218.

Bij de opstellen van A. MALCORPS, over de fam. *Beethoven* (zie *Bibl.* 1955, blz. 210) is blijkens *Limburg* XXXV (1956), 68 nog te voegen een bijdrage met de titel : Vanwaar komen de Van Beethovens? *Kultuurleven* XX (1955), nr. 5.

G. MARICHAL, De poorters van Roeselare 1580-1796. *Roeselare*, 1955, 75 blz.

Rec. L. VAN ACKER, *Biek.* LVII (1956), 157.

A. MEULEMANS, Leuvense ambachten. *E. S.-Br.* XXXIX (1956), 49-63, 123-140, 197-212, 295-303.

Betreft ditmaal „de barbiers en chirurgijns”.

R. VAN PASSEN, Testamenten gepasseerd voor Kontichse notarissen. *De Schakel* XI (1956), 201-203.

Vervolg van de lijst (a° 1715-1735) genoemd in *Bibl.* 1955, blz. 210.

A. POMPEN, St. Victor van Xanten en zijn betekenis voor de geschiedenis van Nederland. *Roermond*, 1955.

A. REMANS, Een bevolkingscatalogus van 1680 betreffende Lanaken. *Limburg XXXV* (1956), 157-165.

Sinds jaren werkt J. JACQUART aan de samenstelling van een algemeen repertorium der Belgische „stamfamiën” in de 17e en 18e eeuw. Zie hierover thans *Land v. Aalst VIII* (1956), nr. 1, omslag 2-3.

Over het grote werk : Vies des saints et des bienheureux selon l'ordre du calendrier avec l'historique des fêtes, par les RR. PP. Bénédictins de Paris (T. XII : décembre. *Paris*, 1956) schreef P. DEBONGNIE in *Rev. hist. eccl.* LII (1957), 499-501.

* * *

Over de antroponymische bedrijvigheid in 1956, buiten het Nederlands taalgebied, verschijnen uitvoerige lijsten in *Onoma*. Intussen geven wij hier een zeer beperkte keuze van verwijzingen, vooreerst met betrekking tot de **Romaanse** persoonsnamenstudie.

A. GOOSSE, Tables des tomes I-XXV du Bulletin, partie française (Com. top.). *Tongres*, 1956.

Een voortreffelijk hulpmiddel, onmisbaar ook voor de Nederlandse antroponymist, die voortdurend met Romaanse namen en naamvormen heeft rekening te houden. Vooral het omvangrijk alfabetisch register (blz. 42-315) zal in de wetenschappelijke praktijk grote dienst bewijzen.

É. LEGROS- -J. HERBILLON, La philologie wallonne en 1955. *Com. top.* XXX (1956), 285-366. Mede verschenen in *Dial. belgo-rom.* XIII (1956), 161-242.

Zie antroponymie, nrs. 133-150.

O. BRATTÖ, Liber Extimationum (Il Libro degli Estimi), An. MCCLXIX (Romanica Gothoburgensia II = Göteborgs univ. årsskrift LXII, 2). *Göteborg*, 1956.

Uitgave van het belangrijk Florentijns dokument, met registers van persn. en pln. op blz. 95-159.

- O. BRATTÖ, L'anthroponymie et la diplomatique (Romanica Gothoburgensia III = Göteborgs univ. årsskrift LXII, 3). Göteborg, 1956.

Rec. M. S. BEELER, *Names* V (1957), 189-190.

Tekst van de lezing, gehouden op het Congres te Salamanca (een samenvatting ervan verscheen in *Cinquième Congrès Int., Progr.* 37). Met voorbeelden wordt aangetoond hoe de antroponymie kan bijdragen tot de oplossing van diplomatische problemen: authenticiteit en datering van oorkonden. Dit is alleen mogelijk als men de geschiedenis van de afzonderlijke namen en naamvormen, in tijd en ruimte, grondig kent. Schr. behandelt daartoe een keuze van materiaal (betr. *Philippe, Henri, Jacques* enz.) en geeft verdere bibliografie. Register van besproken namen en bestanddelen in fine, blz. 25-27.

- O. BRATTÖ, Notes d'anthroponymie messine (Romanica Gothoburgensia IV = Göteborgs univ. årsskrift LXII, 4). Göteborg, 1956.

Naar aanleiding van de beneden genoemde dissertatie van H. JACOBSSON worden kritische en algemeen-metodologische beschouwingen gewijd aan fundamentele problemen van het antroponymisch onderzoek: keuze van het materiaal, synchronische en diachronische behandeling, classificeren van vormen en namen, studie van hypokoristika, sociale aspecten en mode (waarbij invloed van heiligenkultus en literatuur), vergelijking en statistiek, terminologie, ontstaan van familienamen, problemen van (Rom.) fonetika. De verscheidenheid van vraagstukken, die door de antroponymie moeten opgelost worden, wordt verder geïllustreerd aan de hand van een paar afzonderlijke namen, zoals *Jehan, Nicolle, Jaïke, Hanrit, Humbert, Steule* < *Stephanus*. Lijst van behandelde namen en suffixen op blz. 53-57.

- A. DAUZAT, Dictionnaire étymologique des noms de famille... zie *Bibl.* 1955, blz. 212.

Rec. É. LEGROS- J. HERBILLON, *Com. top.* XXX (1956), 337-339.

- J. HERBILLON, Un nouveau traité sur les noms de familles belges. *Bull. Le Vieux-Liège* [V], nr. 112-113 (janv.-juin 1956), 42-49; — Un nouveau traité et un répertoire des noms de famille belges. *Ibid.*, nr. 115 (oct.-déc. 1956), 113-115.

Vervolg van de bijdrage, genoemd in *Bibl.* 1954, blz. 356. Thans worden behandeld de fnn. van *Delzoppe* tot *Evrout*, zoals gewoonlijk met interessant historisch materiaal (b. v. 1438 *Adam dit Doeme*, Kerkom). De titel werd gewijzigd naar aanleiding van de beneden genoemde publikatie van O. JODOGNE.

H. JACOBSSON, *Études d'anthroponymie lorraine...* zie *Bibl.* 1955, blz. 212.

Rec. A. CARNOY, *Louv. bijdr. Bijbl.* XLVI (1956/57), 15-17.

J. HERBILLON, *Dial. belgo-rom.* XIII (1956), 88-96.

É. LEGROS, *Com. top.* XXX (1956), 342-343.

Zie bovendien de studie van O. BRATTÖ, hierboven genoemd.

O. JODOGNE, *Répertoire belge des noms de famille I. Arrondissement de Nivelles et communes wallonnes des arrondissements de Louvain et de Bruxelles. Louvain, 1956.*

Rec. R. A., *Rev. hist. eccl.* LII (1957), 205-206.

A. VINCENT, *Bull. Ac. roy. Belg., Cl. Lettres* 1956, 612-615.

Alfabetische lijst van de familienamen (267 blz.), voorkomend in 114 gemeenten, met aanduiding van plaats, frekwentie en nationaliteit. Het materiaal steunt op de bulletins der laatste volkstelling (zie hierboven, blz. 482) en is dus menselijkerwijze volledig. In de inleiding beschrijft J. de voor- en nadelen van de gebruikte dokumentatie (vgl. ook *Bibl.* 1955, blz. 212) en geeft hij enkele overzichtelijke inlichtingen van statistische aard over de verspreiding van de meest voorkomende fnn., de fnn. die door het grootst aantal personen worden gedragen enz. De wijze van bewerking en de technische uitvoering zijn voortreffelijk en kunnen gerust als voorbeeld blijven dienen voor de vele nog uit te geven delen van deze grootse onderneming. Het aandeel van de Vlaamse namen in de hier bewerkte gemeenten is aanzienlijk.

G. TIBÓN, *Diccionario etimológico comparado de nombres propios de personas. Mexico, 1956, 565 blz.*

* * *

Met het oog op de **Duitse** antroponymie mogen vooral de volgende bijdragen onze aandacht verdienen :

K. ARNETH, *Die Familiennamen des ehemaligen Hochstifts Bamberg in ihrer geschichtlichen Entwicklung. Jahrb. f. fränk. Landesforsch.* XVI (1956), 143-454.

A. BACH, *Deutsche Namenkunde I...* zie laatst *Bibl.* 1953, blz. 205 [Vgl. hierboven, blz. 442, over de Registerband].
Rec. O. LEYS, *Med. Ver. naamk.* XXXII (1956), 77-83.

H. DITTMAYER, *Ursprung und Geschichte der deutschen Satznamen. Zugleich ein Beitrag zur vergleichenden*

Namenkunde. *Rhein. Jahrb. f. Volksk.* VII (1956), 7-94.

Publiceert een zeer omvangrijke dokumentatie van tweeledige persn., gevormd uit ww. + resp. znw., vnw., voorz., bijw., ontkenning; van drie- en meerledige formaties met vnw., voorz. enz. Bestudeert vervolgens de kronologie der verschillende typen, hun geografische verbreding, en komt tot het besluit dat dergelijke namen ontstaan zijn door „Lehnübersetzung” uit het Romaans. Een waardevolle studie!

R. FISCHER, Familiennamen des westlichen Böhmens. *Beitr. z. Namenf.* VII (1956), 62-67.

Invloed van het dialect op de vorm van antroponiemen.

M. GOTTSCHALD, Deutsche Namenkunde. Zie *Bibl.* 1954, blz. 357.

Rec. F. LANGENBECK, *Zs. Gesch. Oberrh.* CIV (1956), 541-542.

L. DE MAN, *Rev. phil.* XXXV (1957), 110-112.

E. SCHWARZ, *Westf. Forsch.* IX (1956), 215-216.

S. HAGSTRÖM, Kölner Beinamen des 12. und 13. Jahrhunderts... zie laatst *Bibl.* 1952, blz. 344.

Rec. P. J. MEERTENS, *Ts. Leiden* LXXV (1957), 234-238, met Ndl. vergelijkingsmateriaal.

E. HIRSCH, Die Eigennamen von Bourcet. *Beitr. z. Namenf.* VII (1956), 68-81.

Merkwaardig geval van nieuwe naamgeving in een nederzetting van Waldensen en Hugenoten die in het huidige Neuhengstett (N. O.-rand van het Zwarte Woud) is ontstaan.

E. HIRSCH, Die occitanischen Familiennamen der württembergischen Waldenser und Hugenotten. *Jahrb. f. Stat. u. Landeskunde von Baden. Württemberg* II (1956), 353-367.

H. RENN, Dorfgeschichte im Spiegelbild der Namen. Untersuchungen aus dem Dorfe Baasem (Eifel). *Rhein. Viert. XXI* (1956) = *Festschr. A. Bach* II, 326-340.

Studie over de naamgeving aldaar, door de eeuwen heen: keuze van de voornaam, overzicht van de familienamen (vaak lang de familie overlevend als huisnamen), betekenis van de dorpsbijnamen.

A. SCHERER, Die keltisch-germanischen Namengleichungen. *Corolla Linguistica. Festschrift F. Sommer* (Wiesbaden, 1955), 199-210.

L. WEISGERBER, Römerzeitliche Namensschicht am Niederrhein. *Verhandlungen Arbeitsgemeinsch. f. westdt. Landes-*

und Volksforsch. Kleve, Oktober 1956 (Bonn, 1957, Maschinenschr.), 8-13.

O. WIMMER, *Handbuch der Namen und Heiligen. Innsbruck-München, 1956.*

* * *

Wat betreft de studie van de persoonsnamen in de Engelse en Skandinavische taalgebieden, worde inzonderheid verwezen naar :

P. ANDERSEN, *Bibliography of Scandinavian philology XXIII (1952-1954). Acta phil. Scandinavica XXIII (1957), 161-307.*

Vervolg van de uitstekende bibliografie, met afzonderlijke rubriek over de naamkunde (blz. 189-204), zaak- en woordregister enz.

E. C. SMITH, *Literature on Personal Names in English, 1955. Names IV (1956), 122-126.*

E. EKWALL, *Studies on the population of medieval London (Kungl. Vitt. hist. och antikvit. Akad. handl., Filol.-filos. serien 2). Stockholm, 1956.*

Publiceert een aanzienlijke dokumentatie (316 blz.) van Meng. toenamen, gevormd uit pln., en bestudeert aan de hand daarvan de samenstelling en de taal van de Londense bevolking ca. 1250-1350. De inleiding bevat o. m. een paragraaf over „Surnames as evidence of immigration” (blz. XXXIX-XLII). Indices van pln. en persn. op blz. 317-333. Een model van toegepaste antroponymie!

Zie thans over deze vooraanstaande naamkundige, aan wie tevens A. H. SMITH zijn standaardwerk (*Bibl. Pln.* 1956, blz. 451), met grote lof, heeft opgedragen : S. B. LILJEGREN, *The 80th Anniversary of Eilert Ekwall. Studia linguistica X (1956), 50.*

J. J. LAMBERTS, *Knickerbocker. Names IV (1956), 70-74.*
Geschiedenis van de New Yorkse toe- en familienaam, met J. MUNSELL (1852) verklaard uit ndl. *knikkerbakker* „marble baker”.

H. S. LUCAS, *Netherlanders in America. Dutch immigration to the United States and Canada, 1789-1950 (Univ. of Michigan). Ann Arbor, 1955, xxxi-744 blz.*

Rec. R. J. CORNELL, *Cath. Hist. Rev.* XLII (1956), 248-249.

A. DE SMET, *Rev. phil.* XXXV (1957), 148-150.

B. H. WABEKE, *Am. Hist. Review* LXI (1955/56), 985-987.

- I. MODÉER, Personnamn i Kalmar tänkebok. Zie *Bibl.* 1955, blz. 216.

Rec. B. EJDER, *Sydsvenska ortnamnssällskapets årsskr.* 1955-1956, 43-45.

- K. MØLLER, Studier i sammensatte personnavne (Udvalg for Folkemaals Publikationer A, 13 = Universitets-Jubilæets danske Samfund 374). *København*, 1956.

Rijk gedokumenteerde studie (128 blz.) over verbindingen van psn. met beroeps- of verwantschapsnaam, vooropgesteld of volgend adjektief enz. Vgl. (*de*) *smid Jan*, *Jan de smid*, *Jan-oom* enz. Bovendien wordt gehandeld over de benoeming van echtgenote, kind en werkvolk; over 't gebruik van dem./lidw. bij de naamgeving en het ontstaan van de zgn. zwakke verbuiging.

- W. A. NITZE- H. F. WILLIAMS, Arthurian Names in the Perceval of Chrétien de Troyes. Analysis and Commentary. *Univ. of California Publ. in Mod. Phil.* XXXVIII, 265-298.

- E. C. SMITH, Dictionary of American Family Names. *New York*, 1956.

Het woordenboek zelf bevat 244 blz. en geeft een korte verklaring, vaak slechts een vertaling, van ruim 6.000 fnn. (met varianten : 10.000), waarbij telkens het land van herkomst wordt aangegeven. Vooraf gaat een inleiding (blz. xi-xxxix) over het ontstaan van de erfelijke fn., de vier semantische categorieën, allerlei vormwijzigingen bij immigranten-namen (aanpassing, corruptie enz.). Het materiaal is, evenals de bevolking, zeer heterogeen, zodat de verzameling wel interessant is; op de wijze van interpreteren valt echter heel wat aan te merken. Het boek is blijkbaar bestemd voor het grote publiek, niet voor vakgenoten die ook naar het waarom vragen.

- H. STÅHL, Sjungar Jonas och Krongårds Per. Något om Dalarnes gårdsnamn. *Ortnamnssällskapets i Uppsala årsskr.* 1956, 17-33.

Historiek van de naamgeving in Dalarne, vooral van het gebruik een persoon te noemen naar de plaats (hoeve) van verblijf of herkomst. Zulk een *gårdsnamn* — onderscheiden van *gårdnamn*, ongeveer zoals dt. *Hausname* van *Häusername* — staat vóór de doopnaam en is meestal zelf ontstaan uit een voornaam, in mindere mate uit een „soldatennaam”, een beroeps- of bijnaam. In velerlei opzichten vindt men hier interessante parallellen van onze eigen toenamen-formaties.

NASCHRIFT. — Gelet op de steeds groter wordende moeilijkheden die aan de wetenschappelijke informatie worden gesteld, is de steller van het bovenstaande overzicht zo vrij, de lezers dringend om toezending te verzoeken van alle bijdragen over persoonsnamenstudie, niet het minst van die welke in plaatselijke of gewestelijke tijdschriften, in dag- en weekbladen enz. mochten verschijnen.

Adres : Prof. dr. H. J. VAN DE WIJER, directeur van het Instituut voor Naamkunde, E. van Evenstraat 10, Leuven.
